

ŞER'İYE SİCİLLERİNDE GEÇEN TÜRKÇE KİŞİ ADLARI

Halit ONGAN

Türklerin, Müslümanlığı kabul ettikten sonra Fatma, Zehra, Zeliha, Ahmet, Mehmet, Abdullah.. vesair Arapça adları benimsiyerek günümüze kadar kullanmakta devam ettikleri, bu arada Farsçadan da aldıkları Keykubat, Keyhüsrev, Bahşayış, Dürdâne, Gevher, Gülizar, Jale, Nejat.. gibi bazı adları yüzyıllar boyunca yaşattıklarını biliyoruz.

Halbuki, bir çok eski belgelerde sık sık rasladığımız gibi, mülga Şer'îye Mahkemelerinden müzelerimize devrolunan Şer'îye sicillerinde öz Türkçe veya Türkçeleştirilmiş şekilde bir takım kadın ve erkek adlarının kullanıldığı görülmektedir.

Öz Türkçe veyahut aslı Arapça ve Farsça olup ta bazan evveline, bazan sonuna Türkçe diğer bir kelime eklemek suretiyle Türkçeleştirilerek alınan bu isimler, Türk Ulusu'nun, bilhassa Türk köylüsünün, bu gün olduğu gibi ulusal geleneklere vaktiyle de ne dereceye kadar bağlı kaldığını açıkça belirtmektedir.

Diğer taraftan, yine bu belgelere göre, Zimmi [*] kelimesiyle vasıflandırılan ve Müslüman Türk topluluğu içinde yaşamakta devam eden Yahudi, Ermeni ve Rum gibi Müslüman olmıyan zümrenin de -ihtida edenler hariç- bu çeşit Türkçe adları kullanmış olması ciddi dikkati çekicidir. Bu hususlarda okuyucularımıza fikir verebilmek için Ankara'nın en eski defteri olup (I) numaralı ve 991-992 (1583-1584) tarihli Şer'îye Sicilinde rasladığımız Türkçe veya Türkçeleştirilmiş kişi adlarının bir listesini sunuyoruz. Bu adların yanlarında, asıl metinlerdeki künye kayıtları olduğu gibi

[*] Zimmi: Arapça (zimmet) ten yapılmış olup vaktiyle himaye altında olan gayr-ı Müslim reayaya denirdi. (Şemsettin Sami - Kamus-ı Türki. 1317. s: 649)

alınmış ve Arap harfleriyle yazılışları aynen gösterilmiştir. Bundan başka, adı geçen sicilde rasladığımız bu künyelere ait belgelerin numaraları da verilmiştir: Adamcanı (Veled-i *آدم جان* dimekle

ma'-ruf zimmi	242.
Ağabey (<i>آغا بك</i> ibn Hasan)	807.
Ağca (Ahmet bin <i>آغا</i>).	1028.
Akbaş (Minnet bin <i>آقا باش</i>)	814.
Akkoca (Karye-i Kırkpınardan <i>آق قوجا</i>)	116
Altıparmak (Kasap <i>التي برماق</i>).	146.
Arslan (Boyacı <i>ارسلان</i> nam zimmi).	1065.
Arslan (<i>ارسلان</i> bin Mustafa).	860.
Arslan (<i>ارسلان</i> veled-i Yakop nam Yehudi).	860.
Asılbey (<i>اصل بك</i>).	70.
Asılhan (<i>اصلخان</i> bin Hamza).	825.
Atlubey (Ibrahim bin <i>ابو بك</i>).	463.
Ayazbez (Abdi bin <i>آياز بك</i>).	642.
Aydın (<i>آيدن</i> bini Ahmet).	68.
Aykut (<i>ايكوت</i> bin Habip).	820.
Ayrancı (Arançijî bin Halil).	292.
Baba (<i>بابا</i> bin Bayburt).	425.
Bahşi (<i>بخشي</i> bin Ali).	607.
Bahşi (<i>بخشي</i> veled-i Yanuş nam zimmi).	261.
Balı (<i>بالى</i> bin Cafer).	947.
Bayburt (Abdurrazak bin <i>بايبورد</i>)	554.
Baylı (Ferruh bin <i>بالى</i>).	481.
Bayram (Kayın Atam Hacı <i>بيرام</i>).	459.
Bayram (<i>بيرام</i> veled-i İnebeyi nâm zimmi).	498.
Bektaş (<i>بكتاش</i> bin Yayla).	175.
Beşe (<i>بشه</i> bint Kasım).	756.
Budak (<i>بداك</i> bin Ahmet).	933.
Budak (Tanrıverdi veled-i <i>بداك</i> nâm zimmi).	206.
Budala (<i>بدالا</i> bin Salı).	410.
Bula (<i>بوله</i> bidt Erkulu).	1027.
Bulgar (Seydi bin <i>بلغار</i>).	27.
Butak (<i>بتاك</i> bin Turahan)	27.
Büyüker (Nasuh bin <i>بيوك ار</i>).	84.

Ciğer (چکر oğlu Yunüs).	83.	Hoca (خواجه veled-i M. مردك).	509.
Çalapverdi (چالاب ویردی bin Şaban).	218.	Hudaverdi (خدا ویردی bin Seferşah)	103.
Çalış (Sefer bin چالش).	500.	Hudaverdi (خدا ویردی nâm Zimmi).	609.
Çelebi (چلی bin Şeyh Paşa).	667.	İboca (ابوچہ bin Habip).	1058.
Çepni (چپنی bin Sevindik).	936.	İdil (Nebi bin ایدل).	566.
Çıracak (چراق bin Hasan).	316.	İlaldı (ایل الدی bin Yayla).	175.
Çiçek (Karlı'nın hemşiresi چچک).	965.	İlhan (ایلخان bin Güvendik).	212.
Çimşek (چمشک bin İmirşah).	209.	İmir (ایمیر bin Himmet).	591.
Çürük (Memi oğlu Ahi چورک).	576.	İnandık (Veli bin انانک).	502.
Dede (دده bin Seydi).	181.	İnci (انجی bin Abdullah).	781.
Dedebalı (Musa bin دده بالی).	584.	İne (اینه bin Mehmet).	822.
Dedebey (دده بک bin Hüseyin).	957.	İnebey (اینه بک Subaşı).	1107.
Dedeği (Piri bin ددگی).	865.	İnebeyi (Şahkulu bin اینه بی).	1.
Dedekoca (دده کوجه bin Hacıbey).	199.	İnehan (اینه خان Subaşı).	100.
Döndü (İbrahim kızı دونی).	1009.	İnehoca (İbrahim bin اینه خواجه).	649.
Durak (طوراق bin Turgut).	836.	İsmihsn (سمیخان bint Mustafa).	194.
Durak (طوراق bint Gökçe).	500.	İvad (ایواد bin GaziaFakı).	251.
Duran (طوران bint Piri).	1055.	İvat (Veli bin ایوات).	121.
Durdu (طوردی bin Ömer).	12.	İvat (ایوات bint Sinan nâm	
Durmuş (طورمشر bin Bayram).	802.	Zimmiye).	491.
Durmuş (İstifani veled-i طورمشر El-Zimmi).	202.	İvatı (ایواتی bin Bayram).	1062.
Durşun (طورسون veled-i nâm		Kabak (Mustafa bin قباک).	203.
Zimmi).	423.	Kara (قره bin Hüseyin).	115.
Duyduk (طوبدق bint Veli).	688.	Karabıyık (Hüsam bin قره بیق).	922.
Efendi (Hasan bin افندی).	18.	Karaca (قره چه bin Mehmet).	493.
Efendibula (افندی بوله bint İmir).	42.	Karadiken (Mehmet bin قره دیکن).	793.
Elâgöz (Elli dördüncü bölükten		Karagöz (Yunüs bin قره کوز).	673.
(الاکوز)	1094.	Karagöz (قره کوز veled-i Arslan	
Emre (امره bin Mehmet).	892.	nâm Zimmi).	161.
Emirhan (Abdi bin امیرخان).	336.	Karaman (قرمان ve Hüsrev nâm	
Erbudak (ار بندق bin Ali).	43.	Zimmiler).	581.
Erdoğdu (İbrahim bin ار طوغدی).	121.	Karkın (Balı bin قارقین).	463.
Ergaip (ار غایب bin Hacı Bayram).	616.	Karlı (قارلی bin Halil).	1053.
Erkulu (ار قولى bin Ali Ağa).	653.	Katunpeşe (قاطون پشه nâm Zimmiye).	266.
Erverdi (ار ویردی bin Veled).	868.	Katunbula (قاطون بوله bint Erkulu).	1027.
Esen (Hasan bin اسمن).	1029.	Kaya (قیا bin İsa).	786.
Gaiperi (غایب اری bin Ali).	408.	Kayabalı (قیا بالی bin Güvendik).	187.
Gödebey (Balı bin گوده بک).	398.	Kayabalı (قیا بالی veled-i Abraham	
Gökçe (فکجه Fakı ibn..).	900.	nâm Zimmi).	1034.
Güldede (گل دده bin Ömer).	936.	Kayabeşe (قیا پشه nâm hatun).	930.
Gülgen (گولگن bin Kayabalı).	161.	Kayas (Cafer bin قیاس).	272.
Güllü (گلی bint Hamza).	77.	Kıdemeri (Arefe bin ارفه).	324.
Gulumur (گل امور nâm Zimmi).	590.	Kılıç (قلیچ nâm kimesne)	922.
Gülüm (گولم bin Durak).	645.	Kızlarbeyi (Abdullah kızı قزلر بی).	45.
Gülümbalı (گلیم بالی bin Hazırbalı).	250.	Kivan (کیوان bin Abdullah Köle).	40.
Güvendik (گوندک bin İvad).	470.	Kaca (قوجه bin Hızırbalı).	375.
Haçgülü (حاج گولی nâm Zimmi).	628.	Ksçı (قوچی El-Müteveli).	338.
Hanağa (خان آغا bint Gazâl. Zimmi-		Konur (Seyyidullah bin قونور).	66.
ye).	1036.	Körpe (کورپه bint İvatu).	244.

Körpe (Köpe veled-i Sultaneşeh nâm Zimmi).	180.	Şehri (Şehri veled - i May. مای رومی nâm Zimmi).	268.
Köşker (Ali bin Köşker).	686.	Şener (Mehmet bin Şener).	148.
Kubad (Kubad bin Budak).	918.	Şenlik (Şenlik bin İsmail).	841.
Kulderviş (Kulderiş bin).	157.	Tanrıverdi (Tanrıverdi veled - i Budak nâm Zimmi).	206.
Kulı (Kulı bin Çelebi).	500.	Tanrıvermiş (Tanrıvermiş bin Ahi Kethuday - 1 hısar - 1 Ankara).	46.
Kurt (Kurt bin Abdullah nâm Acemi oğlanı).	455.	Tanrıvermiş (Kirkor ve anası Sâre (Tanrıvermiş bin Toruş). 1034.	1034.
Kurt (Kurt nâm Yehudi).	997.	Taptık (Taptık bin Kaya).	686.
Kurtçu (Kurtçu bin Seydi Ahmet).	899.	Tat (Ali bin Tat).	594.
Kutlu (Kutlu bin).	431.	Tatar (Abdi bin Tatar).	639.
Kutluhan (Yusuf bin Kutluhan).	901.	Tatar (Serkis veled - i Tatar nâm Zimmi).	168.
Küçük (Küçük bin Yusuf).	635.	Tatkız (Tatkız bin Cafer).	591.
Mahbeşe (Mahbeşe bin Yakup).	416.	Terpeşe (Terpeşe bin Torbey).	899.
Menteş (Menteş veled-i Salamon).	526.	Tezbula (Tezbula bin İlyas).	701.
Menteşe (Ali bin Mentşe).	861.	Torbey (Yunüs Demirci bin Torbey).	899.
Oğulbey (Oğulbey bin).	190.	Torum (Toruş bin Osman).	521.
Orhan (Orhan bin).	71.	Turahan (Toruş bin).	27.
Oruç (Oruç bin İskedder).	872.	Turgut (Turgut bin).	583.
Ödemiş (Ödemiş bin).	901.	Turhan (Mehmet bin).	1102.
Paşa (Paşa bin İvatu).	213.	Uğurlu (Uğurlu bin Abdullah).	314.
Pirce (Pirce bin Bedri).	825.	Ülubey (Ülubey bin Veli).	485.
Pirkulu (Pirkulu bin Kalender).	746.	Ulukatun (Ulukatun bin...).	355.
Pirli (Pirli bin).	424.	Umur (Umur bin).	499.
Salı (Salı bin).	410.	Ümmihan (Ümmihan bin Mehmet).	676.
Saltık (Saltık bin).	93.	Ümmihani (Ümmihani bin Yakup).	968.
Sarı (Sarı bin Alâettin).	571.	Yağmur (Yağmur bin Şeyh).	401.
Sarıca Satılmış bin).	928.	Yavan (Yavan bin Hüsvrev).	805.
Saruhan (Saruhan bin Alihan).	205.	Yaya (Yaya bin).	1052.
Satılmış (Satılmış bin Musa).	391.	Yayalu (Yayalu bin köle).	708.
Seferşeh (Seferşeh veled-i Seferşeh nâm Zimmi).	61.	Yayla (Yayla bin Mahmut).	175.
Sevindik (Sevindik bin Güvendik).	709.	Yenibey (Yenibey bin).	150.
Sökükçü (Sökükçü oğlu Mustafa).	415.	Yerdimbey (Yerdimbey bin).	975.
Şahana (Şahana bin Balı).	547.	Yetilmiş (Yetilmiş bin Ahmet).	330.
Şahbeşe (Şahbeşe bin Pirce).	815.	Yıldırım (Yıldırım bin Şahkulu).	924.
Şahbula (Şahbula bin Tatar nâm Zimmiye).	180.	Yonga (Yonga bin).	802.
Şahkatun (Şahkatun bin).	742.	Yörük (Yörük bin).	708.
Şahkulu (Şahkulu bin Ali).	282.	Yurt (Yurt bin).	689.
Şehbula (Şehbula veled - Seferşeh nâm Zimmiye).	61.	Yümdede (Yümdede bin Ramazan).	90.